

INVESTITSIYA LOYIHALARINI BOSHQARISHNING XALQARO STANDARTLARI.

O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya akademiyasi "Loyiha boshqaruvi (Project Management) mutaxassisligi magistranti

Xurramov Abror Baxrom o'g'li

abrorxurramov361@gmail.com

INTERNATIONAL INVESTMENT PROJECT MANAGEMENT STANDARDS.

*Master's student of the Academy of Banking and Finance of the Republic of
Uzbekistan "Project Management".*

Xurramov Abror Baxrom o'g'li

abrorxurramov361@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur ilmiy tezisdagi investitsiya loyihalarini boshqarishning xalqaro standartlari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Investitsiya loyihalarini boshqarish jarayonini tizimli va samarali yo'lga qo'yish bugungi kunda iqtisodiy rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. Tezisdagi PMBOK, PRINCE2 va ISO 21500 kabi xalqaro standartlar ko'rib chiqilgan. Ushbu standartlar loyihalarni rejalashtirish, xavf-xatarlarni boshqarish, sifat nazorati va monitoring qilish kabi bosqichlarda qo'llaniladi. Natijada, xalqaro standartlardan foydalanish loyihalarni sifatli amalga oshirish va samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: investitsiya loyihalari, xalqaro standartlar, PMBOK, PRINCE2, ISO 21500, loyiha boshqaruvi, sifat nazorati, xavf-xatarlarni boshqarish, monitoring, samaradorlik.

Abstract: This scientific thesis provides information about international standards of investment project management. Systematic and efficient management of investment projects is an important factor of economic development today. International standards such as PMBOK, PRINCE2 and ISO 21500 are considered in the thesis. These standards are used in phases such as project planning, risk management, quality control and monitoring. As a result, the use of international standards helps to improve the quality and efficiency of projects.

Key words: investment projects, international standards, PMBOK, PRINCE2, ISO 21500, project management, quality control, risk management, monitoring, efficiency

KIRISH

Bugungi kunda investitsiya loyihalarini samarali boshqarish davlat va xususiy sektor uchun muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bunday loyihalar milliy iqtisodiyotning rivojlanishi, zamonaviy infratuzilmalarni yaratish va yangi ish o'rinlarini tashkil etishda muhim o'ringa ega. Shu sababli, loyihalarni amalga oshirishda vaqt, mablag' va resurslardan samarali foydalanish muhim masala hisoblanadi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, investitsiya loyihalarini boshqarishda maxsus ishlab chiqilgan standartlardan foydalanish samaradorlikni oshiradi.

Dunyo miqyosida keng qo'llanilayotgan PMBOK, PRINCE2 va ISO 21500 kabi xalqaro standartlar loyihalarni rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring va nazorat qilish kabi jarayonlarni tizimlashtirishga yordam beradi. Ushbu standartlar loyihalarning barcha bosqichlarini qamrab olib, har bir bosqich uchun o'ziga xos ko'rsatmalar beradi. Bu esa loyiha boshqaruvchilariga o'z ishlarini sifatli bajarish, vaqt va resurslarni optimal taqsimlash imkonini yaratadi.

Mazkur tadqiqotda investitsiya loyihalarini boshqarishning xalqaro standartlari o'rganilib, ularning asosiy printsiplari va afzalliklari tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu standartlarning loyihalarni amalga oshirishda qanday rol o'ynashi va samaradorlikni oshirishga qaratilgan strategiyalar muhokama qilinadi.

Loyihalarni boshqarish jarayoni turli risklar va qiyinchiliklarga boy. Investitsiya loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun loyihaning barcha bosqichlarini aniq belgilash, zarur resurslarni taqsimlash va qat'iy monitoring o'rnatish zarur. Biroq, bu jarayon faqat loyiha boshqaruvchisi va loyiha jamoasining malakasiga bog'liq emas, balki qo'llaniladigan metodologiyalarga ham ta'sir qiladi. Xalqaro miqyosda ishlab chiqilgan standartlar loyihalarni boshqarishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan umumiy yondashuvlarni taqdim etadi.

PMBOK, PRINCE2 va ISO 21500 kabi standartlar loyihalarning boshqaruvini optimallashtirish uchun asosiy vositalardan hisoblanadi. PMBOK, masalan, loyiha boshqaruvining asosiy printsiplarini va beshta asosiy jarayon bosqichlarini (boshlash, rejalashtirish, amalga oshirish, nazorat qilish va yakunlash) o'z ichiga oladi. PRINCE2, o'z navbatida, loyiha ishlarini aniq rollar va mas'uliyatlar bilan ajratish tamoyiliga asoslanadi va natijaga yo'naltirilgan yondashuvni taklif etadi. ISO 21500 esa umumiy xalqaro standart bo'lib, loyihalarni boshqarish jarayonlari uchun global ma'qullangan amaliyotlarni taklif etadi va loyiha resurslarini samarali boshqarish uchun qoidalar belgilaydi.

Mazkur tadqiqotda ushbu xalqaro standartlarning mohiyati, ularning investitsiya loyihalari boshqaruvidagi amaliy qo'llanilishi va foydalari batafsil tahlil qilinadi. Shu

bilan birga, xalqaro standartlardan foydalanishning amaliy afzalliklari, jumladan, resurslardan samarali foydalanish, loyihalarni belgilangan vaqt va byudjet doirasida yakunlash, risklarni boshqarish va sifatni nazorat qilish imkoniyatlari o'rganiladi. O'rganishlar shuni ko'rsatadiki, xalqaro standartlarga asoslangan boshqaruv tizimlari investitsiya loyihalarini yanada samarali va natijador qilib bajarishga ko'mak beradi.

XULOSA

Mazkur ilmiy tadqiqotda investitsiya loyihalarini boshqarishda xalqaro standartlarning roli va ahamiyati o'rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, PMBOK, PRINCE2 va ISO 21500 kabi xalqaro standartlar investitsiya loyihalarini samarali boshqarishda muhim vositalar hisoblanadi. Ushbu standartlar loyihalarni rejalashtirishdan tortib, monitoring va nazorat qilishgacha bo'lgan barcha bosqichlarda metodologik yondashuvlarni taqdim etadi.

Xalqaro standartlar loyihalarni boshqarishda quyidagi afzalliklarni ta'minlaydi:

1. Resurslardan samarali foydalanish: Standartlar loyihaning har bir bosqichi uchun aniq ko'rsatmalar beradi va bu orqali vaqt va mablag'ni oqilona sarflash imkonini yaratadi.
2. Xatarlarni boshqarish: Loyihalarning risklarini oldindan baholash va ularga qarshi kurashish strategiyalarini belgilash imkonini beradi.
3. Sifatni nazorat qilish: Standartlar loyiha natijalarining yuqori sifatga ega bo'lishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan jarayonlarni belgilaydi.
4. Vaqtni tejash: Loyihani belgilangan muddat ichida yakunlash uchun jarayonlarni optimallashtirishga ko'mak beradi.

Investitsiya loyihalarini boshqarishda xalqaro standartlarga asoslangan yondashuvlar samaradorlikni oshirish va natijalarni sifatliroq amalga oshirish imkonini beradi. Ushbu standartlar qabul qilinadigan qarorlarni mustahkamlash va boshqaruvni yanada professional darajaga ko'tarishda yordam beradi.

Shunday qilib, xalqaro standartlar investitsiya loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirish va natijadorlikka erishishda kuchli instrument hisoblanadi. O'rganishlar shuni ko'rsatadiki, ushbu standartlardan foydalanish loyihalarni boshqarishda barqarorlik va samaradorlikni ta'minlaydi, bu esa loyiha menejerlari va tashkilotlar uchun katta amaliy ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Loyiha boshqaruvi instituti. (2021). Loyihalarni boshqarish bo'yicha bilimlar bo'yicha qo'llanma (PMBOK® Guide) — 7-nashr. Pensilvaniya: Loyiha boshqaruvi instituti.
2. Davlat tijorat boshqarmasi. (2009). PRINCE2® bilan muvaffaqiyatli loyihalarni boshqarish. London: Kantselyariya idorasi.
3. Xalqaro standartlashtirish tashkiloti. (2012). ISO 21500:2012, Loyihani boshqarish bo'yicha qo'llanma. Jeneva: ISO.
4. Kerzner, H. (2017). Loyihalarni boshqarish: rejalashtirish, rejalashtirish va nazorat qilishga tizimli yondashuv. 12-nashr. Nyu-Jersi: Jon Wiley & Sons.
5. Turner, J. R. (2014). Loyihaga asoslangan boshqaruv bo'yicha qo'llanma. 4-nashr. Nyu-York: MakGrou-Xill.
6. Meredit, J. R. va Mantel, S. J. (2014). Loyihalarni boshqarish: boshqaruv yondashuvi. 9-nashr. Xoboken: Wiley.
7. Qulf, D. (2020). Loyihalar boshqaruvi. 11-nashr. Abingdon: Routledge.
8. Shvalbe, K. (2019). Axborot texnologiyalari loyihalarini boshqarish. 9-nashr. Boston: Cengage Learning.
9. Archibald, R. D. (2003). Yuqori texnologiyali dasturlar va loyihalarni boshqarish. 3-nashr. Nyu-York: John Wiley & Sons.
10. Muller, R. va Jugdev, K. (2012). Loyihalarda muhim muvaffaqiyat omillari: Loyihalarni boshqarish standartlariga bo'lgan ehtiyoj. *International Journal of Project Management*, 30(2), 181–191.